

Cloenda del seminari

Jordi Pujol

President del Centre d'Estudis Jordi Pujol

Abans que res voldria donar les gràcies al president Atutxa per haver vingut avui, per acceptar la nostra invitació i per pronunciar el seu discurs. Amb la seva intervenció ens ha aportat testimonis personals molt valuosos, alguns dels quals no han estat solament de política general, sinó de postura ètica davant de la política. També ens ha explicat fets concrets que havíem seguit a través dels diaris i que ara hem pogut entendre gràcies al testimoni del seu protagonista principal. Només voldria afegir que aquí, a Catalunya, sempre hi ha hagut una actitud de respecte i d'admiració envers el president Atutxa, i que, com diu, tal com han anat les coses sempre podrà portar el títol d'expresident del Parlament basc.

També voldria donar-los les gràcies a tots vostès per haver vingut, als que ho han fet aquest matí i als que ho han fet aquesta tarda. I moltes gràcies a les persones que han fet possible aquest seminari, que crec que ha sortit molt bé i que ara també estem tancant molt bé.

En primer lloc, vull donar les gràcies a la rectora, professora i coordinadora, la senyora Esther Giménez-Salinas. Ho ha fet molt bé, perquè han vingut tots els que havien de venir i ho han fet molt bé. Crec que ha estat un èxit, i una part molt i molt important és mèrit seu.

En segon lloc, vull donar les gràcies a tots els que, a part de la rectora, han fet possible aquest seminari, que són la gent de la fundació: en Joan Guitart, en Manel Prat, l'Enric Canals i la Cristina Soler. Som una fundació petita, amb poca gent, però tothom treballa molt bé i anem fent feina –cada vegada en farem més. Aquest seminari n'ha estat una prova.

En tercer i últim lloc, vull donar les gràcies a tots els ponents, que ho han fet realment molt bé. Aquest és el capítol d'agraïments, però no és pas un ritual ni és obligat, sinó que és molt sentit. Gràcies al president Atutxa, a la rectora, a tots vostès i als que han estat treballant al peu del canó per tirar endavant tot això.

Del discurs del president Atutxa m'agradaria subratllar un parell de coses. Jo en aquests moments estic especialment preocupat, no en el sentit negatiu de la paraula sinó que rumio sobre un tema sobre el qual sóc relativament optimista, que són els joves. Sempre dic que ve una nova joventut de la qual almenys una part important serà bona. Hi haurà prou gent realment valuosa i il·lusionada, de tota mena i de tots els nivells, per poder donar un tomb a certes situacions. No és per demà passat, això, perquè els joves tot just estan entrant en joc. Ara la responsabilitat política recau en unes altres generacions que espero que també ho facin bé.

150

Pensant en els joves, quan hi parlo sempre els dic una cosa: «Mireu, abans d'entrar en política, val la pena que tingueu una bona formació». Aquest matí, un senyor que és professor de filosofia ha fet una pregunta sobre si els joves, abans d'entrar en política, no valdria la pena que tinguessin una formació filosòfica. No podem arribar a tant, ni cal. Em fa l'efecte que és molt bo que tinguin una formació filosòfica els que l'hagin de tenir, els que la puguin tenir, però en general s'ha de tenir una formació en els valors i en les aptituds, una formació en el sentit de ser homes de vàlua i no simplement xicotets que entren a fer política tot esverats i il·lusionats just després del batxillerat, perquè això és perillós.

De vegades les coses van així, i als disset o divuit anys els joves entren en política; de mica en mica van tenint feines, ocupacions, responsabilitats, i ja no en surten. No passa res! Ja està bé. De fet, n'hi ha molts que tenen aquest currículum. Però, de tota manera, els que es trobin en aquesta circumstància és millor que al mateix temps agafin una formació i, si poden, que fins i tot tinguin una feina segura a part de la política, com deia el president Atutxa. Ja entenc que no tothom

pot fer-ho, que no es pot generalitzar i que no es pot posar com a condició *sine qua non*, però cal formació.

A més, cal una formació quant a les aptituds –tècniques i de coneixements–, i també en el terreny dels valors ètics, en el terreny del que podríem dir el caràcter. Ho deia el president Atutxa i em sembla absolutament necessari, perquè si la gent jove entra així, una mica atabalada i de pressa i corrents –això sí, il·lusionada–, aleshores pot passar que conegui abans la part dolenta que la bona de la política. I si en coneix la part dolenta molt aviat, potser ja no en coneixerà la bona. És allò que anomenem la grandesa i la misèria de la política: hi ha aspectes que fan la política noble, i aspectes que fàcilment poden conduir a la degeneració de la política, per tant, finalment la fan innoble.

No vull que la gent sàpiga moltes coses, sinó que tingui formació en el terreny dels valors, en el terreny de l'ètica, en el terreny de les aptituds, en el terreny de la seguretat –si pot ser– en la vida, i sobretot que entri en política per un impuls ideal, no només perquè «ara em deixen remenar les cireres». A tots ens fa il·lusió remenar cireres, i a un noi de disset, divuit, vint o vint-i-dos anys li pot fer molta il·lusió fer-ho aviat. També està bé que remeni cireres si li toca fer-ho, però al mateix temps se li ha de demanar –i els més responsables se n'han d'ocupar– que tingui una formació en el terreny de les aptituds. De vegades es poden remenar cireres sense saber res de res, sabent només remenar cireres, i això dura el que dura.

Per tant, s'ha de fer un esforç en aquest sentit. I les joventuts dels partits hi haurien d'insistir molt, no haurien de deixar que la borratxera de la mica de responsabilitat, de la notorietat política, de la imatge, etc., faci malbé el que amb el temps pot ser una molt bona vocació política. Això és el que ha dit l'Atutxa.

També ha dit una cosa que vull esmentar de passada. Avui, en aquest seminari, no hem tractat un tema molt important i del qual es parla molt poc i ningú no es planteja mai: de què viuen els polítics? És veritat que cobren molts diners? No, no és veritat. És veritat que els polítics es fan d'or fent de polític? No, els polítics honestos

—que són la gran majoria—, no. De fet, en la nostra política sovint passa que arriba un moment en què es té una determinada edat i un polític responsable ve un dia i et diu —i a mi m’ha passat més d’una vegada—: «Escolta, estic molt content de les responsabilitats que m’has donat. Tinc aquesta edat, això de la política no durarà sempre, tinc tants fills, no tinc problemes econòmics en aquest moment amb el meu càrrec, però això em pot durar dos anys, me’n pot durar quatre o me’n pot durar sis. Ningú no em pot garantir que això durarà fins als setanta anys i jo he de pensar en els meus fills i en mi mateix. Això tu no m’ho pots donar, i si m’ho donessis ho faries d’una manera no ètica. Per tant, plego».

Sí, senyor, això passa. A mi no perquè ja no em dedico a la política, però la gent que es dedica a la responsabilitat del meu partit s’ha trobat amb aquest cas. I precisament aquesta és una resposta noble, una actitud noble i positiva, perquè tothom ha de pensar en els seus i en el seu futur. La política no necessàriament dóna resposta a aquesta situació, malgrat el que diguin els diaris, el que diguin les televisions, el que digui l’oposició o el que digui la gent del carrer. Avui en Vallespín ens ha dit quelcom que a Catalunya no és veritat: «El 80% dels polítics ve de l’Administració pública i pot tornar a l’Administració pública». Això a Catalunya no és veritat; de molt, no ho és.

Això és simplement una reflexió en què no cal entrar, però que de manera indirecta ha platejat el president Atutxa. Potser no tocava parlar-ne, però un dia sí que valdrà la pena plantejar seriosament aquest tema davant de l’opinió pública —no a base de la demagògia, de l’embollica que fa fort i de la samfaina.

Una altra qüestió que ha sortit, no tant en el discurs del president Atutxa sinó durant el dia, és que l’ofici de polític és un ofici particular diferent dels altres. A França, el primer ministre Raffarin va fer una prova i va intentar ficar al seu govern un parell de ministres que no eren polítics i que tampoc no eren del seu partit —tot i que hi estaven d’acord, perquè si no, no haurien pogut entrar al govern. Un va ser el ministre d’Economia, en Francis Mer, i l’altre va ser el ministre

d'Ensenyament, en Luc Ferry; tots dos van durar un any i mig. A mi alguns consellers d'aquest tipus m'han durat més temps, però sempre es nota que l'ofici de polític és diferent; fins i tot té un llenguatge diferent, que és fàcilment criticable perquè sovint és tortuós i, segons com, no diu tota la veritat, fa una maniobra, etc. És veritat que és molt fàcil de criticar, però a vegades ha de ser així perquè si diguessis tota la veritat de cop potser la gent no ho entendria.

Posaré un exemple que no té res a veure amb la política: si Jesucrist, en el moment que va començar a reclutar els seus apòstols, hagués dit «Escolteu, em crucificaran d'aquí a tres anys», aquests haguessin dit «Alto!», i potser no s'hi haurien apuntat. Ara bé, al cap de tres anys d'estar amb ell, de fer miracles i del sermó de la muntanya, ho van entendre. Ho van entendre a mitges, perquè era difícil, però com a mínim van aguantar i no es van donar de baixa. Poso aquest exemple que no sé si és gaire encertat, però en aquest sentit és obvi que el Nostre Senyor Jesús va actuar una mica políticament.

153

Com he dit, el llenguatge polític sovint és un pèl tortuós, una mica sinuós i amb certes contradiccions. De vegades les contradiccions són aparents, però com que la gent les veu com a tals cal vestir-les bé per mirar de negociar qualsevol cosa amb l'objectiu que després, finalment, es pugui prendre una decisió que la gent pugui acceptar. Així doncs, durant una pila de temps potser has d'estar negociant amb aquest i amb l'altre, i explicant les coses d'una manera que no són absolutament clares perquè de mica en mica es vagin entenent.

Hi ha un llenguatge propi del polític, que no és el llenguatge de l'empresari, ni del tècnic ni de l'intel·lectual. Aquest matí el senyor Gabilondo ho ha dit molt bé: el filòsof parla d'una manera, el tècnic d'una altra i el polític d'una altra, perquè el polític al final ha de prendre decisions, i el filòsof no. Qui ho ha dit era un filòsof, i amb tots els respectes, ell no prendrà cap decisió: «Los filósofos hablamos horas y horas y al final nos levantamos y nos vamos. Los políticos hablan horas y horas y al final se quedan y tienen que decidir». Per tant, durant hores i hores el filòsof pot dir qualsevol cosa perquè al final s'aixecarà,

però el polític no, el polític potser haurà de fer tot el discurs d'una manera sinuosa perquè al final s'acceptin les seves conclusions.

Voldria afegir que aquest seminari és una gota d'aigua dins de l'oceà. És a dir, que aquest treballar sobre la base de les idees, els valors i les actituds és un treball molt lent i consisteix a anar fent saó. Si no fos perquè aquesta frase la va patentar un altre, diríem que això és la pluja fina; realment és això, i anirem fent.

En la línia de la pluja fina o de la saó, hem de repetir quelcom que s'ha dit abans –em sembla que han estat en Juliana i la Begoña–: «És evident que a Catalunya s'imposa un període de reflexió». Això ho veu tothom. No només es tracta de fer un referèndum, no només d'unes segones eleccions, no només de fer després un govern –que ja es veurà quin és, tots podem tenir les nostres preferències i tothom sap quina és la meva–, es tracta que cal un període de reflexió, o per dir-ho amb altres paraules, cal una certa catarsi.

154

Què ha passat? Ha passat quelcom molt important que no podem deixar de banda en fer aquesta reflexió: tindrem un Estatut millor. Es pot fer el judici que es vulgui, se li pot treure valor, algú pot dir que això no és suficient, etc. Nosaltres volem un altre Estatut, però el que tindrem serà francament millor. I això és molt positiu. A partir d'aquí, assumint-ho i per poder-ne treure profit de debò, al país li cal una reflexió, una catarsi, i ens cal recuperar segons quines coses. La nostra autoestima i el nostre prestigi cara a l'exterior han quedat tocats, s'ha de veure si les ferides internes –que n'hi ha– poden cicatritzar, i a fora ens han de prendre seriosament –a nosaltres ens hi havien pres sempre i ara ho han de tornar a fer.

Hem de fer aquesta reflexió i hem d'exigir que Espanya també la faci. Hi ha alguna cosa que nosaltres no devem haver fet prou bé –encara que el resultat final sigui un Estatut millor–, i el que no hem fet prou bé és un llast important en aquest moment. Però ells també, perquè les reaccions que hi ha hagut són absolutament inadmissibles i massa generals, és a dir, que hi participa massa gent.

Nosaltres, quan fem la nostra reflexió, no hem de pensar només si hem pres decisions equivocades en un moment determinat, sinó que ens

hem de preguntar: en la nostra manera de fer i de ser, hi ha algun error? Com ho corregim, això? I a Espanya s'han de preguntar, en un incendi com el que s'ha produït contra Catalunya, si hi ha el material a punt. El fet és que si tires benzina sobre una roca, no passa res, però si a més de benzina tires un llumí sobre una fusta seca, ben preparada, amb pinassa i herba seca, s'incendia. Això també ho hem d'exigir, i no dir: «Home, vostès molt malament; nosaltres malament, vostès molt malament», sinó: «Vostès i nosaltres segurament traiem un benefici de tot això, de tot el que ha passat. Nosaltres, un Estatut, i vostès, malgrat tot, bé han d'entendre alguna cosa, i alguna cosa han hagut de fer». Sumem, però tots plegats ens hem de fer mirar què és el que no ha anat prou bé –no cal que ens ho miri ningú, ho hem de fer nosaltres mateixos.

De cara a això, necessitem una bona política i necessitem moltes coses, com per exemple un bon govern. Per tirar endavant necessitem un bon govern i una bona classe política –també a l'oposició. I, efectivament, també necessitem això que tantes vegades es diu i que moltes vegades respon només a una mena d'estereotip: «Necessitem que la societat civil reaccioni!». Necessitem que el conjunt del nostre país, el conjunt de Catalunya, faci aquesta reflexió i vegi que d'alguns dels errors que hi pugui haver hagut també n'ha participat, i que potser fa temps, en algun moment, han estat propiciats des de la societat civil. O sigui, que no només són els polítics sinó també la gent.

Jo els vull dir que em trobo molta gent, i gent jove, molt positiva. Em sembla que com que les coses no han funcionat prou bé en els últims anys, hi ha una pila de gent que se n'ha adonat i hi ha una certa responsabilitat de la societat civil respecte de tot el que ha passat. I en aquesta societat civil està sorgint gent positiva. Jo em trobo grups i colles de gent molt positiva entre els joves, entre els professionals, entre la gent gran i entre el món intel·lectual –encara que potser aquest és el que reacciona menys en alguns aspectes, perquè els intel·lectuals de casa nostra han d'entendre que fa temps que conreen un pensament passat de moda, és a dir, que hi ha massa pensament de fa trenta o quaranta anys, que aleshores va servir però que avui ja no serveix.

Com que ara no tinc feina i, per tant, puc anar voltant i veient aquest i l'altre, vaig entrant a llocs on no havia entrat mai –quan era president era difícil fer-ho– i em trobo gent a qui tot el que s'ha de dir és: «Escolta, què feu en aquest racó d'aquí? Sortiu!». N'hi ha molta. Amb això us transmeto un missatge o una experiència molt positiva. Em trobo molta gent, i això significa que aquesta reflexió que han de fer els polítics i que també hem de fer els que no ho som, la podem fer perquè disposem dels actius necessaris per tirar-la endavant.

Per acabar, us voldria dir únicament que en aquesta mateixa línia la nostra fundació seguirà treballant en allò que diem l'IVA –les idees, els valors i les actituds–, pensant que tenim prou llibertat de pensament i estem prou lliures de compromisos. Jo mateix feia molts i molts anys que no estava lliure de compromisos; ara ho puc dir tot, i ho direm, direm el que haguem de dir. I mirarem d'estimular aquesta gran reflexió i d'ajudar tanta i tanta gent positiva –alguns dels quals potser tenen les idees més clares que no pas nosaltres mateixos, que ni de bon tros pretenem ser els que ho sabem tot– perquè tot això doni realment el resultat que ha de donar.

El president Atutxa ha dit que anem cada vegada més cap a situacions de canvi –al País Basc això sembla evident– i molt esperançadores. A Catalunya també, crec que també més enllà de les convulsions. Espero que així sigui.